

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра соціології**

СОЦІОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних і самостійних робіт

для підготовки здобувачів вищої освіти

Спеціальності 054 Соціологія

Одеса
2024

УДК: 316:327(073)
Ш712

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 4 від 17 січня 2024 р.)*

Укладач:

Юлія ШМАЛЕНКО – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри соціології
Національного університету «Одеська юридична академія».
ORCID ID 0000-0003-0806-7907

Рецензенти:

Максим ЄНІН – кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології
Національного технічного університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»;

Тетяна КРАСНОПОЛЬСЬКА – кандидат політичних наук, доцент, доцент
кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська
юридична академія».

Ш712 Соціологія міжнародних відносин: метод. вказівки до виконання практ. і
самост. робіт для підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 054 Соціологія
[Електронне видання] / Ю. І. Шмаленко; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». –
Одеса, 2024. – 37 с.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти спеціальності
054 Соціологія з метою закріплення лекційного матеріалу та підготовки до
практичних занять з дисципліни «Соціологія міжнародних відносин». Містять
завдання до практичних занять та самостійної роботи.

УДК: 316.327(073)

© Ю. І. Шмаленко,
2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Практичне заняття № 1. Соціологія міжнародних відносин як галузь знань.....	8
Практичне заняття № 2. Методологія і методи аналізу та прогнозування міжнародних відносин	10
Практичне заняття № 3. Класичні парадигми в міжнародних відносинах.....	12
Практичне заняття № 4. Система міжнародних відносин.....	14
Практичне заняття № 5. Соціальне середовище системи міжнародних відносин.....	16
Практичне заняття № 6. Дипломатія та врегулювання конфліктів.....	18
Практичне заняття № 7. Глобальне управління та міжнародні організації.....	20
Практичне заняття №8. Соціологічне дослідження міграції, біженців та транснаціоналізму.....	22
Практичне заняття №9. Соціологія глобальної нерівності.....	24
Практичне заняття №10. Етичні дилеми в міжнародних відносинах.....	26
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	28
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	29
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Курс «Соціологія міжнародних відносин» дозволяє здобувачам вищої освіти глибше розуміти роль соціології в аналізі та вивченні міжнародних відносин, вплив глобальних явищ на сучасне суспільство, дослідити основи міжнародних відносин і роль соціології в їхньому аналізі, ознайомити з теоретичними підходами до вивчення міжнародних відносин, із поясненням, як соціологічний підхід може розширити розуміння глобальних проблем, дослідженням конкретних тем, таких як глобальна політика, міжнародні конфлікти, глобальні економічні відносини та транснаціональні соціальні рухи, з аналізом ролі соціології у вивченні цих питань та її внеску у розробку стратегій розв'язання глобальних проблем, з дослідженням важливих аспектів міжнародних відносин (міграції, екологічних питань та глобального розвитку), вивченням впливу цих явищ на розвиток сучасного світу. Завдяки курсу «Соціологія міжнародних відносин» здобувачі вищої освіти розвивають критичне мислення, аналітичні навички та глибоке розуміння глобальних динамік, здобувають підготовку до роботи у галузі аналізу та впливу на міжнародні відносини та глобальні проблеми.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія міжнародних відносин» є ознайомлення з теоретичними засадами соціології міжнародних відносин, розуміння та застосування соціологічних теорій та понять до аналізу міжнародних відносин, розвиток аналітичних навичок для вивчення та розуміння міжнародних соціальних, політичних та культурних явищ, вивчення ключових аспектів міжнародних відносин, таких як глобалізація, міжнародні конфлікти, транснаціональні проблеми тощо, ознайомлення з методами соціологічного дослідження, які використовуються для аналізу міжнародних соціальних явищ, дослідження гендерних аспектів міжнародних відносин та аналіз ролі жінок у міжнародних процесах, розглядає етичні дилеми у міжнародних відносинах та спроби знаходження етичних рішень у глобальних питаннях.

Завданням курсу «Соціологія міжнародних відносин» є засвоєння здобувачами вищої освіти ряду ключових понять, теорій та методів соціології для аналізу та розуміння міжнародних відносин, формування навичок аналізу та дослідження міжнародних соціальних і політичних процесів зі специфікою міжнародних відносин, вивчення та аналіз соціологічних аспектів міжнародних конфліктів, включаючи причини, наслідки та способи їх вирішення, дослідження впливу глобалізації на міжнародні відносини та аналіз міжнародних інтеграційних процесів, розгляд транснаціональних проблем, таких як кліматичні зміни, міграція, торгівля людьми та інші, і їхні взаємозв'язки зі спільнотами та державами, аналіз впливу міжнародних організацій та дипломатичних зусиль на міжнародні відносини та спроби розв'язання глобальних проблем, вивчення методів соціологічного дослідження, які можуть бути використані для аналізу міжнародних соціальних та політичних процесів, аналіз ролі соціальних рухів і громадянського активізму в міжнародних відносинах та їхній вплив на міжнародні рішення, вивчення взаємозв'язків між етнічними та культурними аспектами в міжнародних відносинах та конфліктах. методів ведення досліджень, які сприяють дотриманню етичних норм.

На вивчення дисципліни відводиться 120 годин, 4 кредити ECTS (з них, 20 – лекційних, 20 – практичних, 80 – самостійна робота).

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Перелік тем практичних занять:

№	Назва теми	Год.
<i>Практичне заняття № 1.</i>	Соціологія міжнародних відносин як галузь знань	2
<i>Практичне заняття № 2.</i>	Методологія і методи аналізу та прогнозування міжнародних відносин	2
<i>Практичне заняття № 3.</i>	Класичні парадигми в міжнародних відносинах	2
<i>Практичне заняття № 4.</i>	Система міжнародних відносин	2
<i>Практичне заняття № 5.</i>	Соціальне середовище системи міжнародних відносин	2
<i>Практичне заняття № 6.</i>	Дипломатія та врегулювання конфліктів	2
<i>Практичне заняття № 7.</i>	Глобальне управління та міжнародні організації	2
<i>Практичне заняття № 8.</i>	Соціологічне дослідження міграції, біженців та транснаціоналізму	2
<i>Практичне заняття № 9.</i>	Соціологія глобальної нерівності	2
<i>Практичне заняття № 10.</i>	Етичні дилеми в міжнародних відносинах	2

Рекомендації щодо підготовки здобувачів вищої освіти до практичних занять:

Ефективне проведення практичних занять потребує від здобувачів вищої освіти ґрунтовної попередньої підготовки за таким алгоритмом:

- Детально ознайомтеся з темою, метою та планом заняття.
- Проаналізуйте ключові проблеми, які потрібно розглянути.
- Опрацюйте рекомендовану літературу, зокрема наукові статті та методичні матеріали з теми. Робіть необхідні нотатки та виписки.
- Сформулюйте свою точку зору з дискусійних питань із відповідною аргументацією.
- Складіть чіткий план заняття, з визначенням ключового змісту, очікуваних проблем та етапів їх розв'язання під час аудиторної роботи.
- Заздалегідь підготуйте запитання до тих аспектів теми, які потребують обговорення чи уточнення під час заняття.

Рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

Самостійна робота є важливою складовою навчання, оскільки сприяє кращому засвоєнню матеріалу та формуванню навичок у час, вільний від аудиторних занять.

Серед основних видів самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Соціологія міжнародних відносин» можна виділити:

- Підготовка доповідей та повідомлень за темами практичних занять.
- Опрацювання рекомендованої літератури для обговорення проблемних питань.
- Пошук та огляд актуальних публікацій з досліджуваної тематики.
- Виконання навчальних завдань (кейсів, ситуативних вправ, тестів тощо).
- Підготовка аналітичних оглядів та есе з відповідних тем.

Завдання для самостійного опрацювання видаються на початку вивчення дисципліни, а терміни їх виконання чітко регламентуються. Передбачено поточний та підсумковий контроль результатів такої роботи здобувачів вищої освіти з боку викладача.

Вимоги академічної доброчесності:

Усі завдання, винесені на практичні заняття чи для самостійного опрацювання, мають виконуватися здобувачем вищої освіти особисто на основі здобутих знань та компетентностей.

При використанні ідей, тверджень, відомостей з літературних джерел чи інших інформаційних ресурсів обов'язково робити посилання на автора і джерело із дотриманням правил цитування.

При написанні роботи неприпустимим є плагіат, фабрикування джерел, списування, а також будь-яке спотворення чи приховування даних щодо авторського внеску здобувача вищої освіти.

Результати практичних завдань, досліджень, опитувань мають бути справжніми і не фабрикованими, отриманими самостійно, а не запозиченими без відповідних посилань.

Коректне представлення спільної роботи. Якщо завдання виконувалось у співавторстві з іншими здобувачами вищої освіти, то обов'язково зазначити особистий внесок в роботу та контрибуторів.

Дотримання цих та інших норм академічної доброчесності сприяє чесному і прозорому оцінюванню результатів навчання. Порушення принципів академічної доброчесності тягне за собою відмову у зарахуванні роботи.

Вимоги викладача:

Регулярне відвідування навчальних занять є необхідною умовою якісного засвоєння матеріалу дисципліни та набуття фахових компетентностей майбутніми спеціалістами.

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть присутні на всіх лекційних та практичних заняттях відповідно до розкладу та сумлінно виконуватимуть усі навчальні завдання. У випадку неможливості відвідати заняття (через хворобу тощо), здобувачі вищої освіти зобов'язані завчасно попередити про це викладача та у терміни, що не перевищують пропущені заняття, відпрацювати навчальний матеріал та виконати поставлені завдання.

Користування електронними пристроями (телефони, планшетні ПК тощо) під час аудиторної роботи дозволяється тільки з дозволу викладача та у відповідних до навчального курсу цілях. Поведінка в аудиторії повинна відповідати загальним вимогам ділової та наукової етики.

Для уникнення відставання у навчанні та отриманні своєчасного зворотного зв'язку вкрай важливо дотримуватися встановлених викладачем часових меж для подання робіт та оприлюднення результатів їх перевірки.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Система нарахування балів з курсу базується на об'єктивному оцінюванні знань та вмінь здобувачів вищої освіти, продемонстрованих ними впродовж семестру під час практичних занять, виконання індивідуальних завдань та екзамену.

При цьому враховуються такі ключові аспекти:

- Сумлінна присутність та активна участь в обговореннях на заняттях.
- Успішне та своєчасне виконання поточних завдань згідно визначених вимог.
- Демонстрація глибоких знань та здатності їх самостійного застосування при вирішенні практичних кейсів.
- Ініціативність у навчанні та пошуку додаткових матеріалів для вивчення.

За певні порушення академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація даних, порушення термінів подання робіт) передбачено зниження підсумкової оцінки або незарахування результатів навчання.

8. Шкала оцінювання			
100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

ТЕМА 1. СОЦІОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ЯК ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

Тема спрямована на розуміння специфіки соціологічного підходу до аналізу міжнародних процесів та його евристичного потенціалу. У темі аналізується становлення та розвиток соціології міжнародних відносин як окремої галузі соціологічної науки.

Розглядаються предметне поле, основні категорії та методи соціології міжнародних відносин. Висвітлюються зв'язки з політологією, історією, культурологією. Аналізуються ключові теоретичні підходи та концепції, що застосовуються у дослідженнях міжнародних відносин.

У фокусі уваги - актуальні напрями досліджень та перспективи подальшого розвитку соціології міжнародних відносин. Окрема увага приділяється сучасним напрямам розвитку галузі. Розглядаються перспективи подальшої інституціоналізації соціології міжнародних відносин.

Обґрунтовується значущість соціології міжнародних відносин для комплексного вивчення глобальних тенденцій. Акцентується евристичний потенціал соціологічного підходу для комплексного аналізу глобальних тенденцій та викликів.

План практичного заняття:

1. Предметне поле соціології міжнародних відносин.
2. Зв'язок соціології міжнародних відносин з іншими науками та галузями соціологічного знання.
3. Основні теоретичні підходи та концепції в соціології міжнародних відносин.
4. Актуальні напрями досліджень в сучасній соціології міжнародних відносин.
5. Перспективи розвитку соціології міжнародних відносин як наукової галузі.

Методичні вказівки до теми:

1. Опрацюйте базові поняття: «соціологія», «міжнародні відносини», «наукова галузь». Зверніть увагу на визначення цих термінів та їх взаємозв'язок.
2. Вивчіть історію виникнення та становлення соціології міжнародних відносин як окремої галузі соціологічного знання.
3. Дослідіть основні теоретичні підходи та концепції, що застосовуються у сфері соціології міжнародних відносин.
4. Порівняйте функціоналістський та конфліктологічний підходи у вивченні міжнародних відносин. Визначити їх сильні та слабкі сторони.
5. Визначте зв'язки соціології міжнародних відносин з іншими суміжними науками та галузями соціології.
6. Проаналізуйте актуальні напрями наукових досліджень у сучасній соціології міжнародних відносин. Наведіть конкретні приклади.
7. Дайте оцінку перспективам подальшого розвитку соціології міжнародних відносин як самостійної наукової галузі.
8. Підготуйте аналітичну доповідь за обраною Вами проблематикою в межах теми. Використовуйте різноманітні джерела.

Проблемні питання для обговорення:

1. Чи може соціологія пояснити громадську підтримку в Росії анексії Криму?
2. Як соціологічні опитування допомагають зрозуміти ставлення українців до вступу в НАТО?
3. Чи враховує соціологія міжнародних відносин людський фактор у зовнішній політиці держав? Навести приклади.
4. Чи можна за допомогою соціології пояснити успіх популістських політиків в західних демократіях?
5. Чи використовують соціологічні дані дипломати під час міжнародних переговорів? Навести приклади.
6. Чи досліджує соціологія міжнародних відносин взаємний вплив культур різних народів? Приклад України та ЄС.
7. Чи може соціологія пояснити причини ксенофобії та расизму в сучасному глобалізованому світі?
8. Як соціологія аналізує гендерні аспекти міжнародної політики? Приклади жінок-лідерів.
9. Чи досліджує соціологія взаємозв'язки між ЗМІ та громадською думкою щодо зовнішньої політики?
10. Які обмеження має соціологічний підхід до аналізу міжнародних конфліктів?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми. Навести визначення понять «соціологія», «міжнародні відносини», «галузь знань» тощо.
2. Підготувати історичну довідку про становлення та розвиток соціології міжнародних відносин у світі та в Україні.
3. Скласти порівняльну таблицю «Основні напрями досліджень у соціології міжнародних відносин».
4. Підготувати реферат на тему «Внесок видатного соціолога (за вибором) у вивчення міжнародних відносин».
5. Проаналізувати конкретний приклад соціологічного дослідження міжнародних відносин.
6. Підготувати презентацію на тему «Порівняльний аналіз соціології міжнародних відносин з суміжними галузями знань».
7. Написати есе на одну з тем: «Роль соціологічного знання у сучасних міжнародних відносинах», «Глобалізація як соціологічна проблема».
8. Підготувати інформаційне повідомлення про основні напрями розвитку української соціології міжнародних відносин.

ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема спрямована на розуміння комплексного методологічного інструментарію для дослідження та прогнозування тенденцій у системі міжнародних відносин. У темі аналізуються основні методологічні підходи та методи, що використовуються у дослідженні міжнародних відносин. Розглядаються теоретико-методологічні засади аналізу міжнародних відносин: системний, структурний, процесний, акторно-орієнтований підходи.

У фокусі уваги - кількісні та якісні методи аналізу, а також методи прогнозування міжнародних відносин. Розглядаються можливості і обмеження застосування різних методів. Окрема увага приділяється кількісним і якісним методам аналізу даних та моделям прогнозування розвитку міжнародних відносин. Висвітлюються методи збору емпіричних даних в міжнародних дослідженнях: аналіз документів, опитування, інтерв'ю, фокус-групи, спостереження. Акцентується важливість комплексного методологічного підходу в аналізі та прогнозуванні міжнародних тенденцій.

План практичного заняття:

1. Теоретико-методологічні засади аналізу міжнародних відносин.
2. Системний підхід та методи системного аналізу міжнародних відносин.
3. Методи збору емпіричних даних в соціології міжнародних відносин (опитування, інтерв'ю, спостереження, контент-аналіз).
4. Кількісні методи аналізу міжнародних відносин (статистичний аналіз, математичне моделювання).
5. Якісні методи аналізу міжнародних відносин (порівняльний аналіз, вивчення випадку).
6. Методи прогнозування розвитку міжнародних відносин (сценарне прогнозування, метод Дельфі).

Методичні вказівки до теми:

1. Опрацюйте базові поняття: «міжнародні відносини», «аналіз», «прогнозування». Зверніть увагу на визначення цих термінів, їх сутнісні характеристики.
2. Вивчіть історію становлення та розвитку аналізу та прогнозування міжнародних відносин як напряму наукових досліджень.
3. Дослідіть еволюцію методів аналізу та прогнозування міжнародних відносин від зародження до сучасного стану.
4. Визначте спільне та відмінне між аналізом та прогнозуванням міжнародних відносин. Порівняйте їх цілі, завдання, методи.
5. Дайте визначення поняттю «світова політика». Охарактеризуйте її структуру та учасників.
6. Проаналізуйте роль і значення аналізу та прогнозування міжнародних відносин у формуванні зовнішньої політики держав. Наведіть конкретні приклади.
7. Підготуйте письмову аналітичну доповідь за обраною вами проблематикою теми. Використовуйте додаткові наукові та аналітичні джерела.

Проблемні питання для обговорення:

1. Чи давав системний підхід адекватні прогнози розвитку конфлікту на Сході України?
2. Наскільки статистичні методи допомагають проаналізувати економічні наслідки санкцій проти Росії?
3. Чи можна за допомогою якісних методів зрозуміти причини Брекзиту?
4. Чому прогнози щодо «арабської весни» виявилися помилковими?
5. Чи допомогла теорія ігор спрогнозувати результати переговорів у Відні щодо ядерної програми Ірану?
6. Чи можна було передбачити на основі попередніх даних виникнення ІДІЛ?
7. Чому економічні моделі не змогли точно оцінити наслідки світової фінансової кризи 2008 року?
8. Чи допомагають опитування громадської думки зрозуміти причини протестів в Гонконзі?
9. Чому кількісні методи не можуть пояснити успіх політики «м'якої сили» Китаю?
10. Які обмеження має застосування математичних моделей до аналізу громадянської війни в Сирії?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми. Навести визначення понять «методологія», «аналіз», «прогнозування» тощо.
2. Підготувати історичну довідку про еволюцію методів аналізу та прогнозування міжнародних відносин.
3. Описати методiku проведення контент-аналізу міжнародної угоди чи договору.
4. Підготувати реферат на тему «Застосування якісних/кількісних методів в аналізі зовнішньої політики (обрати країну)».
5. Проаналізувати конкретний приклад прогнозу ситуації у сфері міжнародних відносин.
6. Підготувати аналітичну доповідь «Методи аналізу та прогнозування зовнішньої політики держави».
7. Написати есе на тему «Перспективи розвитку методології дослідження світової політики».
8. Провести вторинний аналіз даних щодо громадської думки про пріоритети зовнішньої політики країни.
9. Змодельовати прогноз розвитку міжнародних відносин у певному регіоні на основі методу експертних оцінок.
10. Розробити програму та інструментарій соціологічного дослідження з обраної проблеми міжнародних відносин.

ТЕМА 3. КЛАСИЧНІ ПАРАДИГМИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Тема присвячена аналізу ролі та функцій класичних парадигм в міжнародних відносинах в сучасних умовах динамічних змін міжнародної системи. Розглядаються такі парадигми як реалізм, лібералізм, неомарксизм, конструктивізм та їх роль у поясненні міжнародних процесів. У фокусі уваги - сучасні виклики і тенденції у світовій політиці та міжнародних відносинах та підходи парадигм до їх аналізу.

Розглядаються практичне застосування парадигм в аналізі зовнішньої політики держав, міжнародної безпеки, глобальних проблем; способи використання теоретичних рамок парадигм в процесі прийняття зовнішньополітичних рішень. Аналізуються ключові концепції та методологічний інструментарій парадигм, що дозволяють пояснювати міжнародні процеси.

Розкривається вплив парадигмальних підходів на формування зовнішньополітичного курсу держав та міжнародних відносин. Тема спрямована на розкриття актуальності класичних парадигм для розуміння сучасної міжнародної політики. Обґрунтовується важлива роль парадигм у поясненні та прогнозуванні міжнародних процесів.

План практичного заняття:

1. Поняття наукової парадигми та її роль у розвитку науки.
2. Реалістична парадигма міжнародних відносин.
3. Ліберальна парадигма міжнародних відносин.
4. Неомарксистські підходи до аналізу міжнародних відносин.
5. Конструктивістська парадигма міжнародних відносин.
6. Постпозитивістські парадигми вивчення міжнародних відносин (феміністська, постколоніальна тощо)
7. Порівняльний аналіз класичних парадигм, їх сильних та слабких сторін.

Методичні вказівки до теми:

1. Опрацюйте базове поняття «парадигма». З'ясуйте роль наукових парадигм у розвитку галузі знань.
2. Вивчіть основні положення реалістичної парадигми міжнародних відносин.
3. Дослідіть базові засади ліберальної парадигми у сфері міжнародних відносин.
4. Вивчіть основні відмінності між реалістичною та ліберальною парадигмами щодо природи міжнародних відносин та поведінки держав.
5. Проаналізуйте сильні та слабкі сторони реалізму як теорії міжнародних відносин.
6. Проаналізуйте аргументи марксизма для пояснення міжнародних конфліктів. Чи можна вважати неомарксистські підходи актуальними для пояснення сучасних міжнародних процесів?
7. Розгляньте концепцію конструктивізму у міжнародних відносинах.
8. Вивчіть постпозитивістські парадигми аналізу міжнародних відносин.
9. Здійсніть порівняння класичних парадигм, визначте їх сильні та слабкі сторони.
10. Підготуйте аналітичну доповідь щодо обраної Вами проблематики у межах теми.

Проблемні питання для обговорення:

1. Чи може реалізм пояснити агресію Росії проти України?
2. Чи є політика «стримування» Радянського Союзу підтвердженням реалістичного підходу?
3. Наскільки ліберальна теорія може пояснити процес європейської інтеграції?
4. Чи можна вважати політику США щодо Куби проявом неолібералізму?
5. Чи пояснює марксизм причини «арабської весни»?
6. Чи є класичні теорії доречними для аналізу війни в Сирії?
7. Чи може реалізм пояснити конфлікт навколо островів Сенкаку між Китаєм і Японією?
8. Чи є політика Китаю в Африці проявом лібералізму?
9. Чи підтверджує війна в Іраку слабкі сторони реалізму як теорії?
10. Чи може неомарксизм пояснити протести проти глобалізації?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник з визначенням понять «парадигма», «реалізм», «лібералізм», «неомарксизм» тощо.
2. Підготувати історичну довідку про формування та розвиток класичних парадигм теорії міжнародних відносин.
3. Підготувати порівняльну таблицю «Класичні парадигми та теорії міжнародних відносин».
4. Підготувати реферат на тему «Погляди на міжнародні відносини представників реалістичної/ліберальної парадигми».
5. Проаналізувати зовнішньополітичну стратегію обраної країни з позицій певної наукової парадигми.
6. Підготувати презентацію на тему «Порівняльний аналіз класичних парадигм теорії міжнародних відносин».
7. Написати есе на одну з тем: «Сучасні виклики та критика класичних парадигм світової політики» або «Конструктивізм як нова парадигма для вивчення міжнародних відносин».
8. Підготувати аналітичний огляд наукової літератури з обраної парадигми чи теорії міжнародних відносин.
9. Провести порівняльний аналіз застосування різних теоретичних підходів до вивчення конкретної міжнародної проблеми чи ситуації.
10. Підготувати інформаційне повідомлення про стан використання парадигмального підходу при аналізі зовнішньої політики України.

ТЕМА 4. СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема спрямована на розкриття взаємозв'язку та взаємовпливу різних суб'єктів у міжнародних процесах. У темі аналізується структура та динаміка системи міжнародних відносин та її складових в сучасних умовах глобалізації. Розглядаються рівні системи: глобальний, регіональний, локальний та взаємозв'язки між ними. У фокусі уваги - різноманітні суб'єкти міжнародних відносин: держави, міжурядові та неурядові організації, транснаціональні корпорації, недержавні актори та їх роль у світовій політиці. Аналізується їх взаємодія на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

Розкривається комплексний та багатовимірний характер сучасної системи міжнародних відносин. Висвітлюються ключові механізми реалізації інтересів в міжнародній системі: дипломатія, міжнародне право, економічний вплив, військова сила, «м'яка сила». Розглядаються основні тенденції розвитку системи міжнародних відносин у ХХІ столітті. Аналізуються сценарії подальшої еволюції глобального порядку, а також ключові інструменти та механізми, за допомогою яких суб'єкти реалізують свої інтереси на міжнародній арені. Акцентується складність та динамічність сучасної системи міжнародних відносин. Обґрунтовується важливість комплексного аналізу системи міжнародних відносин з урахуванням різних факторів та акторів для розуміння глобальних тенденцій.

План практичного заняття:

1. Поняття та складові системи міжнародних відносин.
2. Аналіз рівнів системи міжнародних відносин: глобальний, регіональний, локальний.
3. Характеристика суб'єктів системи міжнародних відносин.
4. Міжнародні міжурядові організації як суб'єкти міжнародних відносин.
5. Транснаціональні корпорації та їх вплив на міжнародні відносини.
6. Громадські організації та рухи як недержавні актори.
7. Взаємодія та взаємовплив різних суб'єктів міжнародних відносин.

Методичні вказівки до теми:

1. Опрацюйте базове поняття «система міжнародних відносин». Визначте її складові елементи.
2. Проаналізуйте еволюцію системи міжнародних відносин від Вестфальської до Ялтинсько-Потсдамської.
3. Порівняйте однополярну, біполярну та багатополарну структури міжнародних систем. Визначити їх особливості.
4. Проаналізуйте рівні системи міжнародних відносин: глобальний, регіональний, локальний. З'ясуйте їх специфіку.
5. Дослідіть основних суб'єктів міжнародних відносин: держави, міжурядові організації, ТНК, громадські організації тощо.
6. Вивчіть роль міжнародних організацій у світовій політиці. Наведіть конкретні приклади їх діяльності.
7. Проаналізуйте вплив транснаціональних корпорацій на міжнародні відносини.

Проблемні питання для обговорення:

1. Чи можна вважати сучасну систему міжнародних відносин багатопольною? Розглянути приклади взаємодії провідних держав світу.
2. Чи є Європейський Союз самостійним центром сили в системі міжнародних відносин? Проаналізувати зовнішню політику ЄС.
3. Чи може країна, що розвивається, стати регіональним лідером? Розглянути приклад Туреччини та Індії.
4. Чи є проявами багатопольності посилення Китаю та створення БРІКС? Проаналізувати діяльність БРІКС.
5. Які нові можливості впливу на глобальну політику отримали в умовах глобалізації транснаціональні корпорації та громадські організації?
6. Чи може військова сила гарантувати державі статус світового лідера? Приклад Північної Кореї.
7. Чи можуть міжнародні організації обмежити владу світових лідерів? Проаналізувати роль ООН.
8. Чи здатні неурядові організації впливати на систему міжнародних відносин? Розглянути Greenpeace та Amnesty International.
9. Чи може «м'яка сила» забезпечити лідерство держави в міжнародних відносинах? Приклад поширення поп-культури.
10. Чи є сучасна система міжнародних відносин сталою та стабільною? Проаналізувати наслідки Арабської весни.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми. Навести визначення «система міжнародних відносин», «глобальний рівень», «регіональний рівень» тощо.
2. Підготувати історичну довідку про еволюцію системи міжнародних відносин та її суб'єктного складу. Проаналізувати місце та роль України в сучасній системі міжнародних відносин.
3. Скласти бібліографію літературних джерел з аналізу сучасної системи міжнародних відносин.
4. Підготувати реферат на тему «Вплив недержавних гравців (обрати ТНК, громадські організації тощо) на міжнародні відносини».
5. Проаналізувати систему міжнародних відносин певного регіону (Європа, АТР, Близький Схід тощо).
6. Підготувати презентацію на тему «Порівняльний аналіз глобального та регіонального рівнів системи міжнародних відносин».
7. Написати есе на тему «Виклики та загрози для сучасної системи міжнародних відносин».
8. Написати аналітичну записку: «Вплив глобальних проблем на трансформацію системи міжнародних відносин».
9. Підготувати інформаційне повідомлення про місце України в системі міжнародних відносин.

ТЕМА 5. СОЦІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема спрямована на розуміння соціальних чинників, що впливають на характер та зміст міжнародних процесів. У темі аналізується вплив соціальних чинників на формування та функціонування системи міжнародних відносин. Розглядаються такі складові соціального середовища, як громадська думка, роль ЗМІ, етнічні, релігійні, демографічні фактори, міграційні процеси. У фокусі уваги - практичний вплив цих чинників на формування зовнішньої політики держав та на міжнародні відносини загалом. Розкривається комплексне соціальне підґрунтя міжнародних відносин та його динаміка.

Розглядається роль громадської думки, ЗМІ, соціальних мереж у міжнародних процесах. Аналізується взаємодія держави та громадянського суспільства. Висвітлюється вплив культури, релігії, історичної пам'яті на міжнародні відносини. Розглядаються стереотипи та упередження у сприйнятті інших народів. Аналізується роль інформаційно-комунікаційних технологій у глобалізації та формуванні глобального інформаційного простору. Обґрунтовується необхідність врахування соціального виміру при аналізі міжнародних відносин. Окрема увага приділяється ролі людського виміру, повсякденних практик та соціальних мереж у транснаціональних зв'язках. Аналізуються шляхи конструктивного врахування соціокультурного чинника у міжнародних відносинах та зовнішній політиці держав.

План практичного заняття:

1. Поняття та складники соціального середовища міжнародних відносин.
2. Громадська думка як чинник впливу на міжнародні відносини.
3. Роль засобів масової інформації у формуванні громадської думки.
4. Вплив етнічних та релігійних факторів на міжнародні відносини.
5. Демографічні чинники та їх роль у міжнародних відносинах.
6. Міграційні процеси та їх вплив на систему міжнародних відносин.
7. Інформаційно-комунікаційні технології як чинник глобалізації.

Методичні вказівки до теми:

1. Вивчіть поняття «соціальне середовище», «соціальний простір» та їхні складники у контексті міжнародних відносин.
2. Дослідіть роль громадської думки в міжнародних відносинах, проаналізуйте шляхи її формування та впливу.
3. Проаналізуйте вплив ЗМІ на формування громадської думки з питань міжнародної політики. Наведіть конкретні приклади.
4. Розгляньте вплив етнічного та релігійного факторів на характер міжнародних відносин.
5. Дослідіть роль демографічних тенденцій у розвитку системи міжнародних відносин.
6. Проаналізуйте вплив міграційних процесів на міжнародні відносини.
7. Вивчіть значення інформаційно-комунікаційних технологій для глобалізації та розвитку міжнародних зв'язків.

Проблемні питання для обговорення:

1. Як соціальне середовище впливає на формування зовнішньої політики держави? Розглянути приклад Китаю.
2. Чи враховує соціальне середовище діяльність неурядових організацій у сфері міжнародних відносин? Приклад Greenpeace.
3. Як соціальне середовище формує громадську думку щодо глобальних проблем? Навести приклади
4. Чи впливає соціальне середовище на розвиток міжнародного туризму? Розглянути кейс Туреччини.
5. Чому етнічний і релігійний фактори і надалі залишаються джерелом напруженості та конфліктів у системі міжнародних відносин?
6. Чи залежить успіх міжнародних спортивних змагань від соціального середовища країни? ЧС з футболу в Катарі.
7. Як соціальне середовище визначає ставлення до мігрантів у різних країнах? Порівняти ЄС та США.
8. Чи формує соціальне середовище інформаційний простір держави? Роль соцмереж або телемарафону в Україні.
9. Чи залежить ефективність санкцій від соціального середовища країни-об'єкта? Кейс Північної Кореї.
10. Які обмеження має вплив соціального середовища на міжнародні відносини?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми. Дати визначення понять «соціальне середовище», «громадська думка», «міграції» тощо.
2. Підготувати довідку про роль соціального середовища та громадської думки у міжнародних відносинах на різних історичних етапах.
3. Скласти бібліографію літературних джерел з вивчення геополітичних та геоекономічних чинників міжнародних відносин.
4. Підготувати реферат на тему «Вплив релігійного/етнічного фактору на зовнішню політику певної країни».
5. Проаналізувати вплив міграційних процесів на міжнародні відносини в якомусь регіоні світу.
6. Підготувати презентацію на тему «Соціальне середовище міжнародних відносин: ключові характеристики».
7. Написати есе на тему «Сучасна роль ЗМІ у висвітленні подій міжнародного життя та формуванні громадської думки».
8. Підготувати інформаційне повідомлення про стан громадської думки в Україні щодо питань зовнішньої політики.
9. Підготувати аналітичну доповідь «Вплив соціокультурних чинників на розвиток міжнародних відносин у XXI столітті».

ТЕМА 6. ДИПЛОМАТІЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ

Тема спрямована на розуміння комплексної дипломатичної діяльності щодо запобігання та врегулювання міжнародних конфліктів. У темі аналізуються сутність та функції сучасної дипломатії, її роль у врегулюванні міжнародних конфліктів. Аналізуються природа та динаміка міжнародних конфліктів, стратегії їх врегулювання. Розглядаються соціологічні підходи до вивчення зовнішньої політики та дипломатії. Розглядаються типи і форми дипломатії, дипломатичний протокол та етикет. Розглядаються види дипломатії (багатостороння, публічна, цифрова), особливості дипломатичних переговорів та посередництва.

У фокусі уваги - практична роль міжнародних організацій, посередників-медіаторів у дипломатичному вирішенні конфліктів. Аналізуються ключові дипломатичні інструменти: переговори, компроміс, міжнародне право, санкції, «м'яка сила». Окрема увага приділяється дипломатії примусу та запобігання конфліктів. Розглядаються кейси успішного та невдалого дипломатичного врегулювання конфліктів. Обґрунтовується важливість дипломатії для забезпечення миру та стабільності у світі. Обговорюються виклики для традиційної дипломатії в умовах глобалізації. Акцентується важливість багатосторонньої дипломатії та міжнародного права для мирного врегулювання спорів.

План практичного заняття:

1. Сутність та функції дипломатії в системі міжнародних відносин.
2. Типи та форми дипломатії. Дипломатичний протокол та етикет.
3. Конфлікти в міжнародних відносинах: сутність, типологія, динаміка.
4. Стратегії вирішення міжнародних конфліктів.
5. Роль міжнародних організацій в дипломатичному врегулюванні конфліктів.
6. «Третя сторона» у вирішенні міжнародних конфліктів.
7. Соціологічні дослідження зовнішньої політики та дипломатії.

Методичні вказівки до теми:

1. Вивчіть визначення поняття «дипломатія», її функції та роль у міжнародних відносинах.
2. Проаналізуйте роль дипломатії у запобіганні та врегулюванні міжнародних конфліктів.
3. Порівняйте традиційну та публічну дипломатію. Визначити їх особливості.
4. Дослідіть типи і форми дипломатії. Опрацюйте основи дипломатичного протоколу та етикету.
5. Проаналізуйте сутність і типологію міжнародних конфліктів, етапи їх розвитку.
4. Дослідіть використання м'якої сили у сучасній дипломатичній практиці держав.
5. Дослідіть роль міжнародних організацій у дипломатичному вирішенні конфліктів. Наведіть приклади.
6. Вивчіть поняття «третьої сторони» та її функції у врегулюванні конфліктів.
7. Проаналізуйте соціологічні дослідження зовнішньої політики і дипломатії.
8. Підготуйте аналітичну доповідь у межах теми.

Проблемні питання для обговорення:

1. Чи ефективна багатостороння дипломатія у врегулюванні Іранської ядерної проблеми?
2. Чому дипломатія не запобігла російській агресії проти України?
3. Чи виправдана «дипломатія погроз» Північної Кореї? Аналіз наслідків.
4. Чому саме ООН найчастіше виконує функції миротворця та посередника у врегулюванні конфліктів? Які її переваги та недоліки?
5. Чи ефективною була «м'яка сила» ЄС у подоланні конфлікту в Сирії?
6. Чому дипломатичні зусилля не зупинили громадянську війну в Лівії?
7. Чи виправдала себе стратегія США щодо врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту?
8. Чому переговори Росії та Японії щодо Курильських островів тривають десятиліттями?
9. Чи могла дипломатія запобігти торговельній війні між США та Китаєм?
10. Які обмеження має дипломатія у запобіганні та врегулюванні міжнародних конфліктів?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми: дипломатія, конфлікт, медіація, переговори.
2. Підготувати довідку про історію дипломатії та її еволюцію.
3. Скласти бібліографію літературних джерел з тем врегулювання міжнародних конфліктів.
4. Підготувати реферат на тему «Роль міжнародних організацій у врегулюванні сучасних конфліктів».
5. Зробити контент-аналіз медіаджерел щодо висвітлення певного міжнародного конфлікту.
6. Підготувати презентацію на тему «Сучасна дипломатія: тенденції та виклики».
7. Написати есе на тему «Міжнародні конфлікти та шляхи їх подолання».
8. Підготувати аналітичну доповідь «Стратегії та механізми дипломатичного врегулювання конфліктів».
9. Проаналізувати практику вирішення міжнародних конфліктів на прикладі обраного конфлікту.
10. Розробити проєкт з врегулювання регіонального міжнародного конфлікту.

ТЕМА 7. ГЛОБАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема спрямована на розуміння комплексної природи та викликів глобального управління та ролі міжнародних організацій в сучасному світі. У темі аналізуються сутність, принципи та моделі глобального управління в умовах глобалізації. Розглядаються ключові теорії та моделі глобального управління.

У фокусі уваги - проблеми ефективності та легітимності глобального управління в умовах глобалізації. Обговорюються шляхи реформування системи глобального управління. Розглядається роль ООН та інших багатосторонніх інституцій у забезпеченні миру, безпеки, сталого розвитку. Аналізується діяльність регіональних організацій.

Окрема увага приділяється співпраці держав з неурядовими організаціями та бізнесом у глобальному управлінні. Аналізуються ключові виклики та проблеми глобального управління: демократичний дефіцит, неефективність, обмежений вплив. Обговорюються напрями реформування системи глобального управління, посилення її легітимності та ефективності в XXI столітті. Акцентується необхідність посилення багатостороннього співробітництва держав для розв'язання глобальних проблем.

План практичного заняття:

1. Поняття глобального управління та його сутнісні риси.
2. Ключові теорії глобального управління.
3. Міжнародні організації як суб'єкти глобального управління.
4. Організація Об'єднаних Націй: структура, цілі та діяльність.
5. Регіональні міжнародні організації та їх роль.
6. Глобальне управління та питання безпеки, екології, прав людини.
7. Проблеми ефективності та легітимності глобального управління.

Методичні вказівки до теми:

1. Опрацюйте поняття «глобальне управління», з'ясуйте його основні моделі та механізми.
2. Проаналізуйте ключові теорії глобального управління, порівняйте їхні підходи.
3. Розгляньте роль міжнародних організацій як суб'єктів глобального управління, наведіть конкретні приклади.
4. Дослідіть структуру, основні цілі та напрями діяльності ООН.
5. Проаналізуйте провідні регіональні міжнародні організації та їхню роль.
6. Проаналізуйте діяльність G7 та G20 як механізмів глобального економічного управління.
7. Розгляньте питання безпеки, екології, прав людини у контексті глобального управління.
8. Визначте проблеми ефективності й легітимності глобального управління.
9. Проаналізуйте роль регіональних міжнародних організацій в сучасному глобальному управлінні. Наведіть 2-3 приклади.
10. Підготуйте аналітичну доповідь за обраною Вами проблематикою теми.

Проблемні питання для обговорення:

1. Чи ефективна діяльність ООН щодо врегулювання конфлікту в Сирії?
2. Чому МВФ не зміг запобігти фінансовій кризі в Аргентині 2001 року?
3. Чи виправдовують себе санкції ЄС проти Росії за агресію проти України?
4. Наскільки успішно НАТО реагує на гібридні загрози з боку Росії?
5. Чому ВООЗ не змогла запобігти пандемії COVID-19?
6. Чи ефективно ОПЕК регулює світові ціни на нафту?
7. Чому Рада Безпеки ООН не може розв'язати проблему ядерної програми Північної Кореї?
8. Чи вдається Greenpeace ефективно протидіяти екологічним загрозам у світі?
9. Чому Європейський Союз не запобіг міграційній кризі 2015 року?
10. Які основні виклики постають перед глобальним управлінням у XXI столітті?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми: глобальне управління, міжнародні організації, глобальне громадянське суспільство.
2. Підготувати історичну довідку про становлення системи ООН.
3. Скласти порівняльну таблицю провідних міжнародних організацій за сферою діяльності.
4. Оцінити ефективність діяльності обраної міжнародної організації (СОТ, ЮНЕСКО, МВФ тощо).
5. Зробити аналіз висвітлення діяльності ООН в українських медіа.
6. Підготувати презентацію на тему «Виклики та перспективи реформування ООН».
7. Написати есе на тему «Чи потрібні глобальні інститути управління в сучасному світі?».
8. Підготувати аналітичну доповідь «Глобальне управління та його вплив на національний суверенітет».
9. Розробити проєкт концепції реформування обраної міжнародної організації.
10. Розробити пропозиції щодо реформування ООН в умовах сучасних глобальних викликів.

ТЕМА 8. СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЇ, БІЖЕНЦІВ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛІЗМУ

Тема спрямована на розуміння комплексної природи та наслідків міжнародної міграції, біженців та транснаціоналізму з соціологічної перспективи. У темі аналізуються причини та наслідки міжнародної міграції з точки зору соціологічної науки. Розглядаються основні теорії міграції, фактори, що визначають міграційні процеси на макро- та мікрорівнях. Аналізується вплив міграції на країни походження та прийому мігрантів.

Окрема увага приділяється проблемам інтеграції та адаптації мігрантів у новому суспільстві. Розглядаються питання ксенофобії, дискримінації, расизму щодо мігрантів. Обґрунтовується необхідність врахування соціологічної перспективи при аналізі міграційних процесів та політики інтеграції.

У фокусі уваги - феномен транснаціоналізму, транскордонні зв'язки мігрантів, вплив діаспор на міжнародні відносини. Аналізується феномен транснаціоналізму, роль діаспори та транскордонних мереж у міжнародних відносинах. Обговорюються підходи до формування ефективної та гуманної міграційної політики на основі соціологічного розуміння міграційних процесів.

План практичного заняття:

1. Теорії міжнародної міграції в соціології.
2. Причини та види міжнародної міграції.
3. Соціальні наслідки міграції для країн походження та прийому мігрантів.
4. Проблеми інтеграції мігрантів у приймаючих суспільствах.
5. Соціологічні дослідження біженців та вимушених переселенців.
6. Феномен транснаціоналізму в сучасному глобалізованому світі.
7. Вплив діаспор на міжнародні відносини та політику країн.

Методичні вказівки до теми:

1. Охарактеризуйте основні теорії міжнародної міграції населення. Порівняйте їхні підходи.
2. Дослідіть причини та різновиди міжнародної міграції.
3. Проаналізуйте соціальні наслідки міграції для країн походження та прийому мігрантів. Які на Вашу думку є найбільш значущі наслідки міграції для країн виїзду мігрантів та для країн їх прибуття?
4. Розгляньте проблеми інтеграції мігрантів у приймаючих суспільствах. Як їх можна подолати?
5. Опрацюйте соціологічні дослідження біженців та вимушених переселенців.
6. Дослідіть феномен транснаціоналізму в сучасному глобалізованому світі.
7. Проаналізуйте вплив діаспор на міжнародні відносини та політику країн.
8. Дослідіть чому в умовах військових конфліктів гостро постає проблема біженців та переселенців? Як світова спільнота має реагувати?
9. Проаналізуйте чи можуть міграційні діаспори впливати на формування зовнішньої політики країн проживання і країн походження? Наведіть приклади.
10. Підготуйте аналітичну доповідь за обраною Вами проблематикою теми.

Проблемні питання для обговорення:

1. Як соціологія пояснює причини міграційної кризи в ЄС у 2015 році?
2. Чому соціологічні опитування показують зростання ксенофобії у Європі через міграцію?
3. Чи може соціологія оцінити наслідки асиміляції мігрантів у західних суспільствах? Приклад Німеччини.
4. Чому трудова міграція з України не зменшується, попри соціальні проблеми заробітчан за кордоном?
5. Чи здатна соціологія спрогнозувати нові хвилі біженців через війни та конфлікти? Сирія, Афганістан.
6. Чому соціологічні опитування показують зростання націоналізму в умовах глобалізації?
7. Чи може соціологія виміряти рівень інтеграції мігрантів у нове суспільство? Методи дослідження.
8. Як соціологія аналізує транснаціоналізм еліт в умовах глобалізації?
9. Які є найбільші діаспори у світі згідно з соціологічними даними?
10. Які методи застосовує соціологія для вивчення адаптації біженців у новому суспільстві?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми: міграція, біженці, транснаціоналізм, діаспора.
2. Підготувати порівняльну таблицю теорій міжнародної міграції.
3. Провести вторинний аналіз соціологічних даних щодо ставлення населення до мігрантів.
4. Написати реферат на тему «Вплив української діаспори на розвиток України».
5. Провести вторинний аналіз даних щодо міграційних намірів українців.
6. Підготувати презентацію на тему «Сучасні тенденції міжнародної міграції».
7. Написати есе на тему «Інтеграція біженців: проблеми та шляхи їх вирішення».
8. Підготувати аналітичну доповідь «Вплив міграційних процесів на соціокультурне середовище країн ЄС».
9. Розробити програму соціологічного дослідження українських мігрантів.
10. Розробити програму дослідження процесів соціокультурної адаптації мігрантів.
11. Підготувати аналітичну доповідь «Соціальна адаптація вимушених переселенців в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення».
12. Підготувати аналітичну доповідь «Порівняння політики інтеграції мігрантів в ЄС та США.»

ТЕМА 9. СОЦІОЛОГІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ

Тема спрямована на розуміння багатовимірної та комплексної природи глобальної нерівності з соціологічної перспективи. У темі аналізуються причини та прояви зростаючої економічної та соціальної нерівності у глобальному масштабі.

Розглядаються теоретичні підходи та концепції глобальної нерівності. Аналізуються тенденції нерівності доходів та багатства між країнами та всередині країн. Окрема увага приділяється проблемам бідності, голоду та соціального виключення. Аналізується проблема бідності в країнах глобального Півдня. Розглядаються гендерні та расові виміри глобальної нерівності.

Аналізуються наслідки нерівності для соціальної згуртованості та сталого розвитку. У фокусі уваги - шляхи подолання та політики скорочення глобальної нерівності. Обговорюються шляхи скорочення нерівності в контексті Цілей сталого розвитку ООН. Розглядається роль міжнародних організацій, національних урядів, громадянського суспільства у боротьбі з бідністю та нерівністю. Акцентується увага на необхідності глобальної солідарності та справедливого перерозподілу ресурсів для подолання нерівності у світі.

План практичного заняття:

1. Поняття та виміри глобальної нерівності.
2. Теорії глобальної нерівності в соціології.
3. Динаміка та тенденції глобальної нерівності доходів та багатства.
4. Гендерна нерівність у глобальному вимірі.
5. Проблема бідності в країнах глобального Півдня.
6. Цифрова нерівність та її наслідки.
7. Шляхи подолання та політики скорочення глобальної нерівності.

Методичні вказівки до теми:

1. Опрацюйте поняття «глобальна нерівність». Проаналізуйте її основні виміри та форми прояву.
2. Проаналізуйте теорії глобальної нерівності в соціології.
3. Порівняйте підходи до вимірювання глобальної нерівності. Оцініть їх переваги та недоліки.
4. Дослідіть динаміку та тенденції глобальної нерівності впродовж останніх десятиліть.
5. Проаналізуйте взаємозв'язок глобалізації та зростання нерівності у світі.
6. Розгляньте проблему гендерної нерівності у глобальному масштабі.
7. Вивчіть проблему бідності в країнах глобального Півдня.
8. Проаналізуйте цифрову нерівність та її наслідки.
9. Розгляньте шляхи подолання глобальної нерівності та відповідні політики.
10. Підготуйте аналітичну доповідь за обраною Вами проблематикою теми.

Проблемні питання для обговорення:

1. Чому соціологічні дослідження показують зростання нерівності в багатих країнах, незважаючи на економічне зростання?
2. Чи може соціологія пояснити гендерну нерівність на ринку праці, незважаючи на феміністичний рух?
3. Чому соціологічні опитування показують зростання ксенофобії та расизму в ЄС та США?
4. Чи здатна соціологія оцінити наслідки цифрової нерівності для суспільства?
5. Чому соціологія не фіксує зменшення нерівності в країнах Африки, незважаючи на програми допомоги?
6. Чи може соціологія запропонувати шляхи подолання бідності в країнах третього світу?
7. Чому соціологічні опитування фіксують високу нерівність в Україні порівняно з ЄС?
8. Чи здатна соціологія виміряти вплив глобалізації на посилення нерівності у світі?
9. Як соціологія пояснює протести проти глобалізації у розвинутих країнах?
10. Які методики застосовує соціологія для вимірювання рівня нерівності у суспільствах?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми: глобальна нерівність, бідність, цифрова нерівність, глобальний Південь.
2. Підготувати порівняльну таблицю теорій глобальної нерівності.
3. Провести вторинний аналіз даних про рівень соціальної нерівності в обраній країні.
4. Написати реферат на тему «Проблема глобальної бідності та шляхи її подолання».
5. Проаналізувати статистичні дані щодо нерівності доходів у світі.
6. Підготувати презентацію на тему «Нерівність у доступі до освіти: глобальна проблема».
7. Написати есе на тему «Цифрова нерівність: причини та наслідки».
8. Підготувати аналітичну доповідь «Глобальна нерівність та сталий розвиток: виклики для людства».
9. Розробити проєкт дослідження «Ставлення населення до проблем глобальної нерівності».

ТЕМА 10. ЕТИЧНІ ДИЛЕМИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Тема спрямована на розуміння морально-етичного виміру міжнародних відносин та необхідності дотримання загальнолюдських цінностей у глобалізованому світі. Аналізуються основні етичні дилеми, що постають перед суб'єктами міжнародних відносин в умовах глобалізації. Розглядаються питання морально-етичних засад зовнішньої політики держав, етичні норми міжнародного права та гуманітарної інтервенції, етики війни, торгівлі зброєю, глобальних фінансових потоків, проблеми подвійних стандартів у міжнародній політиці.

Окрема увага приділяється етичним дилемам глобального розвитку: проблемам бідності та нерівності у світі, експлуатації країн глобального Півдня транснаціональними корпораціями, етиці міжнародної торгівлі та інвестицій. У фокусі уваги - етичні проблеми діяльності ТНК в країнах глобального Півдня та шляхи їх вирішення на основі міжнародної солідарності і справедливості. Аналізуються гуманітарні наслідки економічних санкцій, етичні проблеми міграції та ставлення до біженців. Розглядаються етичні аспекти боротьби з міжнародним тероризмом та організованою злочинністю. Обговорюються шляхи узгодження національних інтересів держав з універсальними морально-етичними нормами та цінностями.

План практичного заняття:

1. Поняття етики та моралі у міжнародних відносинах.
2. Етичні принципи та норми міжнародного права.
3. Моральні дилеми гуманітарної інтервенції.
4. Етичні проблеми міжнародної торгівлі зброєю.
5. «Відмивання брудних грошей» як етична проблема глобалізації.
6. Експлуатація людських ресурсів ТНК в країнах Півдня.
7. Шляхи вирішення морально-етичних дилем у міжнародних відносинах.

Методичні вказівки до теми:

1. Охарактеризуйте основні етичні проблеми та дилеми у сфері міжнародних відносин.
2. Проаналізуйте морально-етичні аспекти прийняття рішень щодо гуманітарної інтервенції. Чи можна виправдати військову агресію з міркувань національної безпеки?
3. Дослідіть етику міжнародного розвитку та співробітництва.
4. Порівняйте нормативні та реалістичні підходи до аналізу етичних проблем у міжнародних відносинах.
5. Дослідіть етичні проблеми, пов'язані з міжнародною торгівлею зброєю.
6. Розгляньте проблему «відмивання брудних грошей» як етичну дилему глобалізації.
7. Проаналізуйте питання експлуатації людських ресурсів ТНК у країнах Півдня.
8. Запропонуйте можливі шляхи вирішення морально-етичних дилем у сфері міжнародних відносин.
9. Проаналізуйте коли гуманітарне втручання є виправданим з етичної точки зору? А коли воно порушує принципи державного суверенітету?

Проблемні питання для обговорення:

1. Чи етичною була політика апартеїду в ПАР до 1994 року?
2. Чи виправданим було вторгнення США до Іраку у 2003 році з етичної точки зору?
3. Чи є етичним використання примусу і санкцій у міжнародних відносинах? Приклад санкцій проти Ірану.
4. Чи виправданою з етичної точки зору є політика подвійних стандартів держав? Приклад Росії щодо України.
5. Чи є моральним обмеження свобод в ім'я безпеки? Приклад Китаю.
6. Чи виправдана гуманітарна інтервенція з етичної точки зору? Втручання НАТО в Югославію у 1999 році.
7. Чи є етичним розповсюдження ліберальної демократії силою? Приклад Іраку.
8. Чи виправдано підтримувати авторитарні режими заради стабільності? Приклад Саудівської Аравії.
9. Чи є етичним кібершпиунство держав проти одна одної? Приклад США та Китаю.
10. Як узгодити моральні цінності з національними інтересами в міжнародних відносинах?

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник ключових понять теми: етика, мораль, дилема, цінності.
2. Розробити систему етичних принципів регулювання певної сфери міжнародної взаємодії.
3. Зробити огляд літературних джерел з теми «Етичні проблеми гуманітарної інтервенції».
4. Змодельовати ситуацію етичного вибору для представників дипломатії та проаналізувати шляхи її вирішення.
5. Провести контент-аналіз висвітлення етичної проблематики у ЗМІ.
6. Підготувати презентацію на тему «Етичні дилеми міжнародного бізнесу».
7. Написати есе на тему Морально-етичні проблеми міжнародної торгівлі зброєю»
8. Підготувати аналітичну доповідь з етичного аналізу конкретної проблеми міжнародних відносин.
9. Розробити анкету для соціологічного опитування з питань етики міжнародних відносин.
10. Підготувати аналітичну доповідь «Гроші проти нафти»: морально-етичні проблеми відносин країн Заходу та Перської затоки.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Обрати та реалізувати одне із запропонованих індивідуальних завдань:

1. **Аналіз міжнародного конфлікту:** обрати конкретний міжнародний конфлікт і провести аналіз його соціологічних аспектів, включаючи взаємодію сторін, громадянське суспільство та міжнародну спільноту.
2. **Міжнародні соціологічні дослідження:** знайти та проаналізувати міжнародні соціологічні дослідження щодо глобальних суспільних проблем, таких як бідність, міграція або кліматичні зміни.
3. **Гендерні аспекти міжнародних відносин:** вивчити та оцінити роль гендеру у міжнародних відносинах, включаючи вплив гендерних стереотипів на рішення та політику.
4. **Міжнародні організації та громадянське суспільство:** дослідити взаємодію міжнародних організацій та громадянського суспільства у розв'язання глобальних проблем.
5. **Політичні зміни та соціологія:** проаналізувати соціологічні аспекти політичних змін у різних країнах та їх вплив на міжнародні відносини.
6. **Міжнародна міграція та інтеграція:** дослідити соціологічні аспекти міжнародної міграції, включаючи соціокультурну адаптацію мігрантів та їхній вплив на суспільства країн, що приймає.
7. **Глобальні виклики та демократія:** вивчити вплив глобальних викликів, таких як пандемія або кліматичні зміни, на демократичні процеси у світі.
8. **Міжнародний громадянський активізм:** розглянути роль громадянського активізму у міжнародних відносинах та аналіз його впливу на прийняття рішень.
9. **Медійна маніпуляція і міжнародні відносини:** дослідити вплив медійної маніпуляції на сприйняття міжнародних подій та стосунків між країнами.
10. **Міжнародна торгівля та глобалізація:** вивчити соціологічні аспекти міжнародної торгівлі та глобалізації, включаючи вплив на робочу силу та соціальну справедливість.
11. **Аналіз історичних міжнародних подій:** вибрати певний період історії (наприклад, Перша або Друга світова війна, Холодна війна тощо) та провести аналіз причин та наслідків важливих міжнародних подій за допомогою наявних методологій.
12. **Прогнозування міжнародних конфліктів:** дослідити певний регіон або країну та визначити можливі фактори, що можуть призвести до міжнародного конфлікту, розробити метод прогнозування на основі історичних даних та сучасних трендів.
13. **Аналіз міжнародних договорів:** обрати текст міжнародного договору (наприклад, Паризька угода про зміни клімату) і провести аналіз його структури, цілей та можливих наслідків виконання або невиконання.
14. **Дослідження міжнародних організацій:** вибрати конкретну міжнародну організацію (наприклад, ООН, Європейський союз, НАТО) і дослідити її структуру, функції, роль у міжнародних відносинах та ефективність розв'язання глобальних проблем.
15. **Методологічний аналіз досліджень міжнародних відносин:** визначити та порівняти різні методології, які використовуються в дослідженнях міжнародних відносин, такі як реалізм, лібералізм, конструктивізм тощо, обґрунтувати переваги та обмеження кожного підходу.
16. **Аналіз міжнародної медіа-кампанії:** вибрати певну міжнародну подію або кризу та вивчити, які методи та засоби масової інформації використовуються для формування громадської думки та впливу на міжнародні відносини.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття соціології міжнародних відносин.
2. Основні категорії соціології міжнародних відносин.
3. Об'єкт і предмет соціології міжнародних відносин.
4. Критерії соціології міжнародних відносин.
5. Соціологія міжнародних відносин: межі та можливості.
6. Системний підхід до аналізу міжнародних відносин.
7. Особливості сучасного етапу розвитку соціології міжнародних відносин.
8. Місце соціології міжнародних відносин у системі дисциплін, що вивчають міжнародно-політичну реальність.
9. Методи аналізу та прогнозування міжнародних відносин
10. Методологічні засади соціології міжнародних відносин.
11. Методологічний аналіз досліджень міжнародних відносин.
12. Загальні аналітичні методи аналізу та прогнозування міжнародних відносин.
13. Часткові аналітичні та експлікативні методи аналізу та прогнозування міжнародних відносин.
14. Методи прогнозування міжнародних відносин.
15. Загальна характеристика основних парадигм у науках про міжнародні відносини.
16. Французька соціологічна школа у соціології міжнародних відносин.
17. Концепція політичного реалізму Г.Моргентау.
18. Концепція політичного реалізму Р.Арона.
19. Політичний реалізм та його теоретичні течії.
20. Ліберальні теорії міжнародних відносин.
21. Радикалізм та його сучасні форми.
22. Поняття системи міжнародних відносин.
23. Основні підходи до вивчення системи міжнародних відносин.
24. Класифікації систем міжнародних відносин.
25. Особливості сучасної системи міжнародних відносин і перспективи її розвитку.
26. Поняття середовища системи міжнародних відносин.
27. Проблема зовнішнього середовища глобальної міжнародної системи.
28. Особливості середовища сучасної міжнародної системи.
29. Роль геополітики в науці про міжнародні відносини.
30. Геополітичне положення України.
31. Глобалізація як суперечливий процес в інтерпретаціях соціологічних концепцій соціальних змін.
32. Сутність та основні трактування глобалізації.
33. Глобалізація та антиглобалістський рух.
34. Глобалізація як феномен сучасного світу.
35. Головні провідники глобалізації.
36. Фактори і тенденції глобалізації.
37. Міжнародний громадянський активізм.
38. Глобалізація і демократія.
39. Сутність поняття та предметне поле політичної глобалістики.
40. Поняття глобального управління та його сутнісні риси.
41. Ключові теорії глобального управління.

42. Міжнародні організації як суб'єкти глобального управління.
43. Регіональні міжнародні організації та їх роль.
44. Глобальне управління та питання безпеки, екології, прав людини.
45. Проблеми ефективності та легітимності глобального управління.
46. Основні напрямки критики антиглобалістів.
47. Міжнародна торгівля та глобалізація.
48. Вплив етнічних та релігійних факторів на міжнародні відносини.
49. Демографічні чинники та їх роль у міжнародних відносинах.
50. Міграційні процеси та їх вплив на систему міжнародних відносин.
51. Інформаційно-комунікаційні технології як чинник глобалізації.
52. Глобальна проблема біженців і міжнародна міграційна політика.
53. Соціологічні дослідження зовнішньої політики та дипломатії.
54. Гендерні аспекти міжнародних відносин.
55. Теорії міжнародної міграції в соціології.
56. Причини та види міжнародної міграції.
57. Соціальні наслідки міграції для країн походження та прийому мігрантів.
58. Проблеми інтеграції мігрантів у приймаючих суспільствах.
59. Соціологічні дослідження біженців та вимушених переселенців.
60. Феномен транснаціоналізму в сучасному глобалізованому світі.
61. Вплив діаспор на міжнародні відносини та політику країн.
62. Поняття та виміри глобальної нерівності.
63. Теорії глобальної нерівності в соціології.
64. Динаміка та тенденції глобальної нерівності доходів та багатства.
65. Гендерна нерівність у глобальному вимірі.
66. Проблема бідності в країнах глобального Півдня.
67. Цифрова нерівність та її наслідки.
68. Шляхи подолання та політики скорочення глобальної нерівності.
69. Сутність та функції дипломатії в системі міжнародних відносин.
70. Типи та форми дипломатії. Дипломатичний протокол та етикет.
71. Конфлікти в міжнародних відносинах: сутність, типологія, динаміка.
72. Стратегії вирішення міжнародних конфліктів.
73. Роль міжнародних організацій в дипломатичному врегулюванні конфліктів.
74. «Третя сторона» у вирішенні міжнародних конфліктів.
75. Особливості сили як засобу міжнародних акторів.
76. Міжнародний тероризм: поняття, види, особливості, механізми боротьби.
77. Прогнозування міжнародних конфліктів.
78. Поширення зброї масового ураження та гонка озброєння у XXI столітті.
79. Проблема боротьби держав за лідерство та загострення міжнародних та регіональних конфліктів.
80. Нетрадиційні виклики та загрози XXI століття.
81. Боротьба з тероризмом: досвід США та держав Європи. Висновки для України.
82. Міжнародний тероризм у контексті сучасних міжнародних відносин.
83. Нові форми тероризму: кібертероризм і космічний тероризм.
84. Поширення зброї масового ураження у сучасних умовах: проблеми та шляхи протидії.

85. Роззброєння і контроль над озброєнням як актуальна проблема у забезпеченні міжнародної безпеки.
86. Науково-технічний прогрес і гонка озброєння у ХХІ ст.
87. Регіональні конфлікти у сучасному світі, їх політичне значення і роль у світовій політиці.
88. Воєнно-політичний конфлікт як один із найгостріших проявів міжнародного конфлікту: політологічний аналіз.
89. Проблеми міжнародної безпеки у контексті регіональних конфліктів.
90. Проблеми інформаційної безпеки в умовах глобального інформаційного простору.
91. Гібридна війна у сучасних умовах.
92. Нетрадиційні форми агресії та конфліктів.
93. Поняття етики та моралі у міжнародних відносинах.
94. Етичні принципи та норми міжнародного права.
95. Моральні дилеми гуманітарної інтервенції.
96. Шляхи вирішення морально-етичних дилем у міжнародних відносинах.
97. Поняття етики та моралі у міжнародних відносинах.
98. Етичні проблеми міжнародної торгівлі зброєю.
99. «Відмивання брудних грошей» як етична проблема глобалізації.
100. Експлуатація людських ресурсів ТНК в країнах Півдня.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договір про Європейський Союз, 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_bo6#Text
2. Договір про функціонування Європейського Союзу, 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_bo6#Text
3. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
4. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_o11#Text
6. *Актуальні проблеми зовнішньої політики України*. Навчальний. посібник-хрестоматія. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2020. 267 с.
7. Герасіна Л.М. Наративи міжнародної конфліктності – глобальна турбулентність або деструкції світової системи? *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: Політологія. 2020. № 2(45). С. 8-24.
8. Герасіна Л.М., Требін М.П. «Злами світосистеми»: глобальні зрушення та гібридні виклики. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2020. № 4 (47). С. 72-93.
9. Глобальні тренди міжнародних відносин. Монографія. Київ : Вадекс, 2020. 523 с.
10. Дерев'янка, І.П. Асиметрія влади в міжнародних відносинах. *Політичне життя*, 2022. 87-94.
11. Дзеніс, О., & Шарко, Н. Міжнародна міграція робочої сили в сучасних умовах та її вплив на міграційну політику держави. *Економіка та суспільство*. 2022. 37.
12. Єнін М., Мельниченко А., Мельник Л. Гібридна війна як різновид соціально-політичних конфліктів: сутність, технології, домінуючі дискурси. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2019. № 25. С. 104-115.
13. Єремєєва І.А. *Теорії цивілізацій та міжнародні конфлікти*. Підручник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 142 с.
14. Заєць О.І., Кушнір Н.О. *Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник*. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2023. 360 с.
15. Земзюліна, Н.І., & Захарченко, М.В. Інституалізація публічної дипломатії: світовий та український досвід. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 2021. (8), 8-22.
16. Кіссінджер Г. *Світовий порядок*. Роздуми про характер націй в історичному контексті / з англ. пер. Надія Коваль. Київ: Наш Формат, 2020. 319, [1] с.
17. Концепт «Європа»: навч. посіб. / Ващенко А.В., Гаврилов В.М., Дятлов В.О. та ін. Чернівці: Десна Поліграф, 2020. 296 с.
18. Коппель О.А. Глобальні тренди світової політики. *Регіональні студії*. Ужгород, Видавничий дім «Гельветика». Вип. 20. 2020. С.109-114.

19. Коппель, О., & Пархомчук, О. Виникнення системності в міжнародних відносинах. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*, 2017. (15), 184-191.
20. Кутуєв П. *Соціологічна теорія поміж Сходом і Заходом*: монографія. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 376 с.
21. Кутуєв П.В. *Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології*. К.; Одеса: Айс Принт, 2016. 580 с.
22. Лисак В.Ф. Миротворчість в сучасних міжнародних відносинах. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2015. (2), 24-33.
23. Литвин, В., & Сергій, Т. Гібридна війна як форма сучасного міжнародного конфлікту: методи ведення та шляхи вирішення. *Universum*. 2023. (3), 41-47
24. Лікарчук, Н.В., & Шевель, І.П. Основні аспекти етнічних конфліктів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2023. (7), 39-54.
25. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : Навч. посій. К.: Кондор-Видавництво, 2019.156 с.
26. Малишева, Н.Р. Кібербезпека космічної діяльності та можливості її забезпечення засобами міжнародного права. *Правова держава. Щорічник наукових праць*. 2021. Вип, 32, 245-257.
27. Миронова, М.І. Наукова дипломатія та її вплив на систему міжнародних економічних відносин. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2021. (66), 72-77.
28. Міжнародна інформація: терміни і коментарі. Навчальний. посібник. Київ : Вадекс, 2022. 535 с.
29. Міжнародні відносини та зовнішня політика України: підручник / [Ю.В. Пунда, І.П. Козинець, В.С. Клименко та ін.]. Київ: НУОУ ім. І. Черняхівського, 2020. 328 с.
30. Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник / О.М. Кузь, Д.С. Коротков, Д.Ю. Михайличенко та ін. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 205 с.
31. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: Навч. посіб. К.: Кондор, 2012. 224 с.
32. Окладна, М. Г., & Стеценко, В. Ю. Роль цифрової дипломатії в сучасній зовнішній політиці держави. *Право та інноваційне суспільство*, 2020. (2 (15)), 13-17.
33. Панфілов, О.Ю., & Петрова, Л.О. Фактор воєнної сили в сучасних міжнародних відносинах. *«Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2020. 4(47), 112-126.
34. Панченко Л. Ф. *Математичні та статистичні методи аналізу соціологічної інформації* : Практикум / Л. Ф. Панченко; КПП ім. І. Сікорського, 2018. 289 с.
35. Примуш, М. В., & Осмоловська, А. О. Політико-правові аспекти міжнародних конфліктів крізь призму системності в міжнародних відносинах. *Політичне життя*, 2021. 109-114.
36. Птащенко, О. В., Литовченко, І. В., & Григорова, Ю. В. Суть та роль наукової дипломатії в системі міжнародних відносин. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, 2020. (2 (258)), 64-67.
37. Тодоров, І.Я. Безпековий вимір міжнародних відносин в Східній та Центральній Європі в контексті російської агресії. *Політичне життя*, 2022. 138-144.
38. Філіпенко А.С. *Міжнародні економічні відносини: історія, теорія, політика*: підручник. Київ: Либідь, 2019. 958 с.

39. Ціватий, В.Г. Дипломатичний інструментарій, норми протоколу та етикету міжнародної ввічливості провідних держав Європи та України доби раннього Модерного часу: інституціональний і комунікативний аспекти. *Гуманітарний корпус: збірник наукових статей*, 2022. 32-37.

40. Шевель, І.П. Основні напрямки вивчення міжнародного порядку в соціології міжнародних відносин. *Молодий вчений*, 2016. (1), 14-18.

41. Шевель, І.П. Дипломатія під час пандемії Covid-19: її роль та наслідки у сфері дипломатії та міжнародних відносин. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 2020. (6), 82-89.

42. Шмаленко Ю., Булатов Д. Швейцарська модель допомоги українцям під час війни. *Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Одеса, 30 листопада 2023 р.) /за заг.ред. С.В. Ківалова. –Одеса, 2023. С.147-151.

43. Шмаленко Ю., Цебренько А. Динаміка та вплив міжнародної міграції: порівняльний аналіз України та країн Європи у контексті сучасних викликів *Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Одеса, 30 листопада 2023 р.) /за заг.ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2023. С. 207-212.

44. Шмаленко Ю.І. Використання інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) у сучасній війні в Україні. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень»* Одеса. 2023. С. 226-229.

45. Шмаленко Ю.І. Військові символи російського вторгнення в Україну. *Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції «Від Вебера до Валерстайна: історична соціологія держав та світ-систем»* (Київ, 09-10 червня 2022 року). С.69-72.

46. Шмаленко Ю.І. Вплив війни в Україні на геополітичну архітектуру світової безпеки. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття»* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) (Одеса, 17 червня 2022 р.) Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2022. Т. 1. С. 285-287

47. Шмаленко Ю.І. Вплив геополітичних факторів на зміну ідентичності громадян країн Центрально-Східної Європи. *Феномен соціальної консолідації у Центрально-Східній Європі: нові реалії та виклики : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 26 вересня 2023 року. м. Кишиневу – м. Одеса / за ред. О. В. Лісеєнко. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023.С. 50-52.*

48. Шмаленко Ю.І. Геополітичні пріоритети України в сучасному світі: Навчально-методичний посібник. - 3-тє вид., допов. та переробл. Одеса, 2019. 64 с.

49. Шмаленко Ю.І. Еволюція ролі соціальних мереж у сучасному публічному дискурсі. *Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація українського суспільства в цифрову еру»*, (м. Одеса, 23 березня 2023 р.). Одеса: Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». 2023. С. 45-49.

50. Шмаленко Ю.І. Нова система гарантій безпеки України: гарантії та гаранти.

Матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри». (Одеса, 29 квітня 2022 р.) С.58-65.

51. Шмаленко Ю.І. Пропаганда та інформаційна війна в мережевому он-лайн просторі. *Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Трансформація українського суспільства в цифрову еру»* (м. Одеса, 25 березня 2022 р.). Одеса, 2022. С.28-33

52. Шмаленко Ю.І. Сокол О. Феномен «Cancel Culture» в соціальних мережах. *Матеріали круглого столу «Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні»* (17 листопада 2022 р.). Одеса: ОДУВС. 2022, С.116-199.

53. Шмаленко Ю.І. Сучасні виклики геополітики України. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції «Соціокультурні трансформації та геополітичні виклики в умовах багатопольярного світу»* (м. Київ, 24 листопада 2022 року). Київ, ДТЕУ. 2022. С.38-39.

54. Шмаленко Ю.І., Матвієнків С. М. Законодавче врегулювання медійної сфери в Україні як важливий крок країни до вступу в ЄС. *Науковий журнал «Політикус»*. Спецвипуск. 2022. С. 136-142. <http://politicus.od.ua/index.php/2022-ukr?id=57>

55. Шмаленко Ю.І., Матвієнків С. М. Кольцов В.М. Проблеми та перспективи розвитку національного інформаційного простору України. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022 № 37. С. 223-227. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v037.2022.37>

56. Шмаленко Ю.І., Шибанова В.В. Вплив європейських цінностей на українську молодь в умовах війни. *Інформаційні технології в освіті та науці: Збірник наукових праць. Випуск 13. Мелітополь-Запоріжжя: ФОП Однорог Т.В., 2023. С.97-100.*

57. Шмаленко Ю.І., Ярова Л.В. Міжнародна політологія (Місце України у геополітичному просторі). Навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2022. 290 с. (С.233-268)

58. Albert, M., & Buzan, B. (2013). International relations theory and the «social whole»: Encounters and gaps between IR and Sociology. *International Political Sociology*, 7(2), 117-135.

59. Albert, M., Buzan, B., & Zürn, M. (Eds.). (2013). Bringing sociology to international relations: world politics as differentiation theory. Cambridge University Press.

60. Bigo, D. (2011). Pierre Bourdieu and international relations: Power of practices, practices of power. *International political sociology*, 5(3), 225-258.

61. Bigo, S. D. (2008). International political sociology. In *Security Studies* (pp. 140-154). Routledge.

62. Bueger, C. (2012). From epistemology to practice: a sociology of science for international relations. *Journal of International Relations and Development*, 15, 97-109.

63. D'Aoust, A. M. (2012). Introduction to the sociology/ies of international relations. *Journal of International Relations and Development*, 15, 90-97.

64. Hobden, S., & Hobson, J. M. (Eds.). (2002). Historical sociology of international relations. Cambridge University Press.

65. Kessler, O. (2009). Toward a sociology of the international? International relations between anarchy and world society. *International Political Sociology*, 3(1), 87-108.

66. Lawson, G., & Shilliam, R. (2010). Sociology and international relations: legacies and prospects. *Cambridge review of international affairs*, 23(1), 69-86.

67. Linklater, A. (2004). Norbert Elias, the 'civilizing process' and the sociology of International Relations. *International Politics*, 41, 3-35.
68. Linklater, A. (2011). Process sociology and international relations. *The Sociological Review*, 59(1_suppl), 48-64.
69. Matvieieva, L., Baltadzhy, P., Shmalenko, I., Yeftieni, N., & Ivanchenko, O. (2021). Legal protection of vulnerable population groups: practice of the European Court of Human Rights. *Political Issues*, 39(68), 136-152.
70. McSweeney, B. (1999). *Security, identity and interests: a sociology of international relations* (No. 69). Cambridge University Press.
71. Pouliot, V., & Mérand, F. (2012). Bourdieu's concepts: political sociology in international relations. In *Bourdieu in international relations* (pp. 24-44). Routledge.
72. Shmalenko Iuliia, Matviiienkiv Svitlana. Mass media of national minorities as a means of national reconciliation in society. *Studia Europaea Gnesnensia*. 24/2022 P.29-48. <https://doi.org/10.14746/seg.2022.24.2>
73. Shmalenko Iuliia, Yeftieni Natalia, Semenets-Orlova Inna. Impact of Social Media Influencers on Public Policy and Political Discourse. *The proceedings series Advances in Social Science, Education and Humanities Research: Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021)*. 22-23 December 2021 /Editor-in-Chief: Wadim Strielkowski. Kyiv. Atlantis Press. 2021. P.88-93. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.211218.015>
74. Shmalenko Iuliia. Promotion of sociological research in Ukraine during the war. *XV-oji nacionalinė Lietuvos sociologų draugijos konferencija. Vertinanti visuomenė: kaip atliepti kokybės ir visuomeninio gerio ilgesį? 2023 m. spalio 6-7 d., Klaipėda* https://lsdkonferencija2023.wordpress.com/shmalenko_en/
75. Tsygankov, A. P., & Tsygankov, P. A. (2007). A sociology of dependence in International Relations theory: A case of Russian liberal IR. *International Political Sociology*, 1(4), 307-324.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Юлія Іванівна Шмаленко

СОЦІОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних і самостійних робіт

для підготовки здобувачів вищої освіти

галузі знань 054 Соціологія

Електронне видання

В авторській редакції

Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 1,9.